

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Rapport 5/2009

Kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter

2009

Kommunerevisjonen - integritet og verdiskaping

Publikasjoner fra Kommunerevisjonen fra 2008

- 1/2008 Bydelenes tilsyn, oppfølging og kontroll ved fosterhjems plasseringer. Oppfølging av rapportene 23/2004 og 29/2004 om barn i fosterhjem
- 2/2008 Internkontroll i og rundt Socio
- 3/2008 Anskaffelser i Kollektivtransportproduksjon AS
- 4/2008 Forvaltning av utplassert kunst
- 5/2008 Økonomisk styring og oppfølging av investeringsprosjekter i Omsorgsbygg Oslo KF
- 6/2008 Behandling av drosjeløyvesaker
- 7/2008 Kjøp av hjemmehjelpstjenester fra private leverandører - anskaffelse, kontroll og tilrettelegging.
- 8/2008 Offentlige anskaffelser i Energigjenvinningsetaten
- 9/2008 Kvalitet i sykehjem - Nordseterhjemmet
- 10/2008 Intern kontroll i og rundt TiPS
- 11/2008 Sosialtjenestens forvaltning av klientmidler
- 12/2008 Resultater, undervisning og ledelse ved Haugenstua skole
- 13/2008 Økonomisk sosialhjelp: planer, klientarbeid og utvalgte resultatindikatorer.
- 14/2008 Offentlige anskaffelser i Vann- og avløpsetaten
- 15/2008 Lønn: Godtgjørelser og naturalytelser
- 16/2008 Bydelenes forvaltning av midler fra Groruddalssatsingen
- 17/2008 Ansvarsdelingen mellom Utdanningsetaten og Undervisningsbygg Oslo KF
- 18/2008 Intern kontroll i og rundt leverandørregisteret
- 1/2009 Behandling av skjenkebevillinger og kontroll av skjenkesteder
- 2/2009 Nytt billettsystem - kontroll og oppfølging
- 3/2009 Barnehageopptakene i 2008: Er søknadsbehandling og opptakene gjennomført som forutsatt?
- 4/2009 Anskaffelser i idrettsprosjekter

For nærmere informasjon om Kommunerevisjonen og våre rapporter, se www.krv.oslo.kommune.no

Forord

Kommunerevisjonen har som en del av regnskapsrevisjonen for 2008 gjennomgått utvalgte anskaffelser hos 13 virksomheter i Oslo kommune.

Formålet med undersøkelsen har vært å skaffe tilstrekkelig grunnlag for å konkludere i revisjonsberetningen både med hensyn til utgifters gyldighet og i forhold til etterlevelse av viktige lover og regler. Med denne bakgrunnen har vi undersøkt om det foreligger dokumentasjon på en rekke områder i anskaffelsesprosessen i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser og internt regelverk i kommunen. Vi har i liten grad etterprøvd virksomhetenes vurderinger.

Vi vil takke de undersøkte virksomhetene for nødvendig bistand i løpet av undersøkelsen.

14.04.2009

Unn H. Aarvold
avdelingsdirektør

Janne Aassveen
seniorrådgiver

Innhold

Hovedbudskap	7
1. Innledning og metode	9
2. Samlet vurdering	12
2.1 Dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid	12
2.2 Anskaffelsesprotokoll.....	13
2.3 Kontrakt/avtale	13
2.4 Kunngjøring/konkurranse.....	14
2.5 Rammeavtaler.....	15
3. Resultat per virksomhet – inndelt etter byrådsavdeling	16
3.1 Byrådslederens avdeling	16
3.2 Byrådsavdeling for finans og utvikling	16
3.3 Byrådsavdeling for byutvikling.....	16
3.4 Byrådsavdeling for kultur og utdanning.....	17
3.5 Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester	17
3.6 Byrådsavdeling for miljø og samferdsel	18
3.7 Byrådsavdeling for næring og idrett.....	18
4. Mottatte tilbakemeldinger til foreløpig rapport	19
Vedlegg 1: Utdyping av kontrollpunkter og vurderingskriterier	21
Vedlegg 2: Høringsuttalelse fra Byrådslederens avdeling	27
Vedlegg 3: Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for finans og utvikling	28
Vedlegg 4: Byrådsavdeling for byutvikling	30
Vedlegg 5: Byrådsavdeling for kultur og utdanning	32
Vedlegg 6: Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester	34
Vedlegg 7: Byrådsavdeling for miljø og samferdsel	36
Vedlegg 8: Byrådsavdeling for næring og idrett	37

Hovedbudskap

Som et ledd i regnskapsrevisjonen for 2008, har Kommunerevisjonen gjennomgått utvalgte anskaffelser hos 13 virksomheter i Oslo kommune.

Kommunerevisjonen har avdekket avvik fra regelverket på de fleste områdene i undersøkelsen. Det største omfanget av avvik gjelder følgende områder:

- manglende dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid i regnskaps-systemet (avvik fra internt regelverk i kommunen)
- manglende føring av anskaffelsesprotokoll (avvik fra lov og forskrift om offentlige anskaffelser) og manglende underskriving av anskaffelsesprotokoll i samsvar med virksomhetens rutiner/fullmaktsoversikt

- kontrakt er ikke inngått før utløpet av vedståelsesfristen (avvik fra lov og forskrift om offentlige anskaffelser) og manglende fremleggelse av skriftlig kontrakt/avtale i samsvar med internt regelverk i kommunen
- manglende kunngjøring i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser
- manglende skriftlige bestillinger for avrop på rammeavtaler (avvik fra lov og forskrift om offentlige anskaffelser)

Det er avdekket så vesentlige avvik at Kommunerevisjonen vil vurdere omtale i revisjonsberetningen.

1. Innledning og metode

Regelverket for offentlige anskaffelser stiller konkrete krav til gjennomføring av anskaffelser. Regelverket skal bidra til kostnadseffektive anskaffelser gjennom konkurranse, og det skal motvirke forskjellsbehandling, korrupsjon og annen myndighetsmisbruk. Brudd på regelverket kan medføre bøter for ulovlige direktekjøp¹, erstatningsansvar og påføre kommunen omdømmetap. Kommunerevisjonens tidligere undersøkelser av anskaffelser har påvist svakheter hos flere virksomheter i kommunen. Med bakgrunn i disse erfaringene er det nødvendig å gjøre ytterligere undersøkelser av anskaffelser blant annet som grunnlag for konklusjon i revisjonsberetningen i Bykassen og foretakene.

Kommunerevisjonen har derfor som ledd i regnskapsrevisjonen for 2008, gjennomgått 160 utvalgte anskaffelser hos 13 virksomheter i Oslo kommune. Tabellen nedenfor viser hvilke virksomheter som har vært omfattet av undersøkelsen og hvor mange anskaffelser som er undersøkt, fordelt på anskaffelser som gjelder rammeavtaler og ordinære anskaffelser:

Vi har i denne undersøkelsen hovedsakelig valgt ut virksomheter som årlig gjennomfører mange anskaffelser i egen regi, og antallet undersøkte anskaffelser gjenspeiler omfanget av gjennomførte anskaffelser i virksomhetene. Vi har i mindre grad valgt ut virksomheter som hovedsakelig foretar innkjøp ut ifra sentralt inngåtte samkjøpsavtaler i kommunen. Dette gjelder for eksempel Utdanningsetaten og bydelene.

Utgangspunktet for utvelgelsen av anskaffelser har vært bokførte prosjekter i regnskapssystemet blant leverandørene med størst omsetning til de undersøkte virksomhetene. Vi har valgt å kalle hver kombinasjon av leverandør og prosjekt for én anskaffelse. På denne måten har vi prøvd å fange opp anskaffelser som er splittet opp i delanskaffelser.

Formålet med undersøkelsen er å skaffe tilstrekkelig grunnlag for å konkludere i revisjonsberetningen både med hensyn til utgiftersyldighet og i forhold til etterlevelse av viktige lover og regler. Ved vesentlige avvik fra lover og

Virksomhet	Rammeavtaler	Ordinære anskaffelser	Antall undersøkte anskaffelser
Barne- og familieetaten	3	1	4
Boligbygg Oslo KF	2	8	10
Eiendoms- og byfornyelsesetaten	1	11	12
Friluftsetaten	4	7	11
Helse- og velferdsetaten	1	3	4
Kulturetaten	1	4	5
Omsorgsbygg Oslo KF	11	14	25
Park og Idrett Oslo KF	0	17	17
Rådhusets forvaltningstjeneste	2	10	12
Samferdselsetaten	1	7	8
Sykehjemsetaten	0	11	11
Undervisningsbygg Oslo KF	14	16	30
Utviklings- og kompetansetaten	2	9	11
	42	118	160

¹ Direktekjøp/direkteanskaffelse: Anskaffelse som skjer ved direkte henvendelse til én eller flere leverandører, det vil si uten kunngjøring.

forskrifter og dersom den økonomiske interne kontrollen ikke er ordnet på betryggende måte og med forsvarlig kontroll, må revisor vurdere betydning for revisjonsberetningen. Med denne bakgrunnen har Kommunerevisjonen undersøkt om det foreligger dokumentasjon på en rekke områder i anskaffelsesprosessen i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser og internt regelverk i kommunen. Vi har i liten grad etterprøvd virksomhetenes vurderinger.

Omfanget av avvik er såpass vesentlig at vi ønsker å informere kontrollutvalget i form av denne samler rapporten. Alle virksomhetene har fått tilbakemeldinger om svakheter og resultater for sin virksomhet før samler rapporten er ferdigstilt. Virksomhetene har svart tilbake og meldt om tiltak enkeltvis. Dette er ikke gjengitt i rapporten. I kapittel 2 er funn for alle virksomheter sammenstilt for å gi et inntrykk av situasjonen rundt etterlevelse av regelverket totalt i Oslo kommune. Det er ikke opplyst om undersøkelsen til byrådsavdelingene spesielt. På grunn av omfanget av avvik har vi likevel valgt å informere alle byrådsavdelingene om undersøkelsens resultater i form av en høringsrunde. I kapittel 3 er derfor sammendrag og de funn som tidligere er meldt den enkelte virksomhet, gjengitt per byrådsavdeling. I kapittel 4 gjengis hovedkommentarer fra høringsrunden og Kommunerevisjonen kommentarer til hørings svarene.

Undersøkelsen fant sted i oktober-desember 2008.

Følgende kontrollpunkter er undersøkt for de utvalgte anskaffelsene:

1. Kunngjøring/konkurranse
  - a. Har anskaffelsen vært kunngjort, ev. er manglende kunngjøring i samsvar med regelverket?
  - b. Har anskaffelsen vært gjenstand for konkurranse i tilfeller med manglende kunngjøring og er dette dokumentert?
2. Anskaffelsesprotokoll
  - a. Er det ført anskaffelsesprotokoll?
  - b. Er begrunnelse for valg av leverandør protokollført i samsvar med anskaffelsesregelverket?
  - c. Er anskaffelsesprotokoll underskrevet i samsvar med virksomhetens rutiner/fullmaktsoversikt?
3. Meddelelse om tildeling av kontrakt
  - a. Er beslutning om hvem som skal tildeles kontrakt, meddelt ikke valgte tilbydere i samsvar med anskaffelsesregelverket?
4. Kontrakt/avtale
  - a. Foreligger det skriftlig kontrakt/avtale for anskaffelsen i samsvar med kommunens regelverk?
  - b. Er kontrakt inngått før utløpet av vedståelsesfristen i samsvar med anskaffelsesregelverket?
5. Tiltak mot sosial dumping
  - a. Er det i kontrakt/avtale medtatt klausul som skal hindre sosial dumping i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter?
6. Dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid
  - a. Er kontroll av varemottak/utførelse av arbeid dokumentert i regnskaps-systemet?
7. Fullmakter og arbeidsdeling
  - a. Er bokførte utgifter godkjent av person(er) med fullmakt til dette?
  - b. Er det arbeidsdeling mellom de forskjellige rollene i anskaffelsesprosessen?
8. Tilleggs-/endringsarbeider
  - a. Er omfanget av tilleggs-/endringsarbeider i strid med anskaffelsesregelverket?
  - b. Er tilleggs-/endringsarbeider dokumentert med endringsmeldinger som er godkjent av person(er) med fullmakt til dette?

9. Rammeavtaler

- a. Er anskaffelsesregelverkets krav om fordeling av avrop (bestillinger) mellom avtaleleverandørene oppfylt ved parallelle rammeavtaler, ev. er det gjennomført minikonkurranse ved avrop?
- b. Foreligger det skriftlig avrop/bestilling/rekvisisjon for fakturerte arbeider underkrevet av person(er) med fullmakt til dette?
- c. Er fakturerte arbeider i samsvar med rammeavtale (type arbeid, timepris og lignende)?
- d. Er fakturerte arbeider dokumentert med timelister, fakturaer fra underleverandører og lignende?
- e. Er kontroll av varemottak/utførelse av arbeid dokumentert i regnskaps-systemet?

- f. Er faktura godkjent av person(er) med fullmakt til dette?
- g. Er det arbeidsdeling mellom de forskjellige rollene i anskaffelsesprosessen?

For utvalgte rammeavtaler er kontrollpunktene 1-5 undersøkt, og i tillegg kontrollpunktene under punkt 9. For øvrige anskaffelser er kontrollpunktene 1-8 undersøkt.

I tillegg har vi undersøkt følgende:

10. Har virksomheten rutiner for å gjennomføre kontrolltiltak med hensyn til etterlevelse av bestemmelsene i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter (tiltak mot sosial dumping).

Se vedlegg 1 for ytterligere beskrivelse av kontrollpunkter og vurderingskriterier.

2. Samlet vurdering

Kommunerevisjonen har avdekket avvik fra regelverket på de fleste områdene i undersøkelsen. Det største omfanget av avvik gjelder følgende områder:

- manglende dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid i regnskaps-systemet (avvik fra internt regelverk i kommunen)
- manglende føring av anskaffelsesprotokoll (avvik fra lov og forskrift om offentlige anskaffelser) og manglende underskriving av anskaffelsesprotokoll i samsvar med virksomhetens rutiner/fullmaktsoversikt
- kontrakt er ikke inngått før utløpet av vedståelsesfristen (avvik fra lov og forskrift om offentlige anskaffelser) og manglende fremleggelse av skriftlig kontrakt/avtale i samsvar med internt regelverk i kommunen
- manglende kunngjøring i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser
- manglende skriftlige bestillinger for avrop på rammeavtaler (avvik fra lov og forskrift om offentlige anskaffelser)

Nedenfor gis en nærmere fremstilling av de kontrollpunktene hvor vi har funnet det største omfanget av avvik. For områdene meddelelse om tildeling av kontrakt, fullmakter og arbeidsdeling og tilleggs-/ endringsarbeider, utgjør avviket 10 % eller mindre av undersøkte anskaffelser. Disse svakhetene er ikke kommentert ytterligere i den samlede vurderingen i kapittel 2.

Når det gjelder tiltak mot sosial dumping, viste det seg at de fleste anskaffelsene som ble undersøkt fant sted før bestemmelsene om klausul i kontrakt trådte i kraft. Vi har kartlagt rutiner for å gjennomføre kontrolltiltak med hensyn til etterlevelse av bestemmelsene i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. To av de undersøkte virksomhetene hadde ikke slike rutiner.

Oppsummering per virksomhet fordelt på hver byrådsavdeling fremgår av kapittel 3, mens mot-

tatte tilbakemeldinger til foreløpig rapport fremgår av kapittel 4.

2.1 Dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid

Kommunerevisjonen har avdekket avvik for 76 av 160 undersøkte anskaffelser når det gjelder kontrollpunktet om dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid i regnskaps-systemet (kontrollpunkt 6a og 9e). Dette gjelder følgende virksomheter:

- Sykehjemsetaten (avvik for 11 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Utviklings- og kompetanseetaten (avvik for 11 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Samferdselsetaten (avvik for 8 av 8 undersøkte anskaffelser)
- Kulturetaten (avvik for 5 av 5 undersøkte anskaffelser)
- Eiendoms- og byfornyelsesetaten (avvik for 8 av 12 undersøkte anskaffelser)
- Park og idrett Oslo KF (avvik for 10 av 17 undersøkte anskaffelser)
- Undervisningsbygg Oslo KF (avvik for 11 av 30 undersøkte anskaffelser)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 9 av 25 undersøkte anskaffelser)
- Boligbygg Oslo KF (avvik for 3 av 10 undersøkte anskaffelser)

Av byrådets rundskriv 6/2007 (*Intern kontroll og identifisering av roller i anskaffelsesprosessen*) fremgår det at varemottakskontroll er ett av trinnene i anskaffelsesprosessen. Varemottakskontroll er en forutsetning for å påse at fakturerte varer og tjenester er i samsvar med det som er mottatt. For å kunne etterprøve kontroll av varemottak/utførelse av arbeid, er det nødvendig med dokumentasjon av utført kontroll. Det er i nylig utsendt byrådsrundskriv 32/2008 (*Intern kontroll og identifisering av roller i anskaffelsesprosessen*) presisert at varemottakskontroll skal dokumenteres i kommentarfeltet i Agresso.

2.2 Anskaffelsesprotokoll

Vi har avdekket avvik for 59 av 160 undersøkte anskaffelser når det gjelder kontrollpunktene vedrørende anskaffelsesprotokoll.

For 32 av anskaffelsene er fremlagt anskaffelsesprotokoll ikke underskrevet i samsvar med virksomhetens rutiner/fullmaktsoversikt (kontrollpunkt 2c). Avvikene gjelder følgende virksomheter:

- Utviklings- og kompetansetaten (avvik for 7 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Park og idrett Oslo KF (avvik for 10 av 17 undersøkte anskaffelser)
- Kulturetaten (avvik for 2 av 5 undersøkte anskaffelser)
- Samferdselsetaten (avvik for 3 av 8 undersøkte anskaffelser)
- Sykehjemsetaten (avvik for 3 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Barne- og familieetaten (avvik for 1 av 4 undersøkte anskaffelser)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 3 av 25 undersøkte anskaffelser)
- Undervisningsbygg Oslo KF (avvik for 3 av 30 undersøkte anskaffelser)

Kommunerevisjonen har ikke fått fremlagt anskaffelsesprotokoll (kontrollpunkt 2a) for 25 av anskaffelsene. Dette gjelder følgende virksomheter:

- Friluftsetaten (avvik for 5 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Park og Idrett Oslo KF (avvik for 6 av 17 undersøkte anskaffelser)
- Rådhusets forvaltningstjeneste (avvik for 4 av 12 undersøkte anskaffelser)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 6 av 25 undersøkte anskaffelser)
- Eiendoms- og byfornyelsesetaten (avvik for 2 av 12 undersøkte anskaffelser)
- Samferdselsetaten (avvik for 1 av 8 undersøkte anskaffelser)
- Sykehjemsetaten (avvik for 1 av 11 undersøkte anskaffelser)

For det tredje kontrollpunktet vedrørende anskaffelsesprotokoll, det vil si protokollføring av begrunnelse for valg av leverandør, er det lite omfang av avvik. Det må imidlertid bemerkes at dette ikke har vært aktuelt å kontrollere i tilfellene hvor ikke har fått fremlagt anskaffelsesprotokoll.

Anskaffelsesforskriften § 3-2 inneholder minimumskrav til protokollføring for anskaffelser som overstiger 100 000 kroner eksklusive merverdiavgift. Det fremgår blant annet at begrunnelse for valg av leverandør skal protokollføres.

Ifølge *Oslo kommunes regelverk om virksomhetenes ansvar for gjennomføring av anskaffelsesprosessen* punkt 6.2.2, skal det utarbeides anskaffelsesprotokoll for alle anskaffelser med kontraktsverdi over 50 000 kroner. Alle vesentlige forhold og viktige beslutninger gjennom hele anskaffelsesprosessen skal fremgå av protokollen. Bestemmelsene trådte i kraft 25.01.2007.

2.3 Kontrakt/avtale

Kommunerevisjonen har avdekket avvik for 36 av 160 undersøkte anskaffelser vedrørende kontrollpunktene om kontrakt/avtale.

For 26 av anskaffelsene var fremlagt kontrakt inngått etter vedståelsesfristen (kontrollpunkt 4b). Avvikene gjelder følgende virksomheter:

- Boligbygg Oslo KF (avvik for 5 av 10 undersøkte anskaffelser)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 11 av 25 undersøkte anskaffelser)
- Undervisningsbygg (avvik for 6 av 30 undersøkte anskaffelser)
- Friluftsetaten (avvik for 2 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Rådhusets forvaltningstjeneste (avvik for 2 av 12 undersøkte anskaffelser)

Vi har ikke fått fremlagt skriftlig (herunder signert) kontrakt/avtale for 10 av anskaffelsene. Dette gjelder følgende virksomheter:

- Rådhusets forvaltningstjeneste (avvik for 5 av 12 undersøkte anskaffelser)

- Utviklings- og kompetansetaten (avvik for 2 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Friluftsetaten (avvik for 2 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 1 av 25 undersøkte anskaffelser)

Klagenemnda for offentlige anskaffelser har i flere saker (blant annet i sak 2008/19) uttalt at kontrakt må undertegnes av begge parter før utløpet av vedståelsesfristen, for at det ikke blir betegnet som en direkteanskaffelse. Oppdragsgiver har mulighet til å forespørre tilbyderne om å forlenge vedståelsesfristen, men slik forespørsel må i så fall rettes til alle tilbyderne.

Ifølge byrådets rundskriv 33/2001, skal følgende standard kontraktsvilkår benyttes for anskaffelser over kr 200 000:

- Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av varer
- Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av håndverkertjenester
- Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av konsulentoppdrag
- Norsk Standard (NS) 8401 Alminnelige kontraktsbestemmelser for prosjekteringsoppdrag
- Norsk Standard (NS) 8402 Alminnelige kontraktsbestemmelser for rådgivningsoppdrag honorert etter medgått tid
- Norsk Standard (NS) 3430, 2. utgave september 1994, Alminnelige kontraktsbestemmelser om utførelse av bygg- og anleggsarbeider
- Norsk Standard (NS) 3431, 2. utgave september 1994, Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser

2.4 Kunngjøring/konkurranse

For kontrollpunktene vedrørende kunngjøring/konkurranse, har Kommunerevisjonen avdekket avvik for 25 av 160 undersøkte anskaffelser.

18 av avvikene gjelder manglende kunngjøring i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser (kontrollpunkt 1a). I tilfellene hvor vi har konkludert med avvik, har vi ikke fått fremlagt dokumentasjon på oppfyllelse av vilkå-

rene for å unnlate kunngjøring for anskaffelser over nasjonal terskelverdi (500 000 kroner).

Avvikene gjelder følgende virksomheter:

- Park og Idrett Oslo KF (avvik for 12 av 17 undersøkte anskaffelser)
- Sykehjemsetaten (avvik for 2 av 11 undersøkte anskaffelser)
- Rådhusets forvaltningstjeneste (avvik for 2² av 12 undersøkte anskaffelser)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 2 av 25 undersøkte anskaffelser)

For 9 av anskaffelsene har vi ikke fått fremlagt dokumentasjon på at anskaffelse har vært gjenstand for konkurranse i samsvar med anskaffelsesregelverket (kontrollpunkt 1b). Dette gjelder følgende virksomheter:

- Kulturetaten (avvik for 2 av 5 undersøkte anskaffelser)
- Barne- og familieetaten (avvik for 1 av 4 undersøkte anskaffelser)
- Park og Idrett Oslo KF (avvik for 3 av 17 undersøkte anskaffelser)
- Rådhusets forvaltningstjeneste (avvik for 1³ av 12 undersøkte anskaffelser)

Ifølge anskaffelsesloven § 5 skal en anskaffelse, så langt det er mulig, være basert på konkurranse.

Beregning av anskaffelsens anslåtte verdi er avgjørende for hvilken anskaffelsesprosedyre som kan benyttes, og om anskaffelsen må kunngjøres.

Alle anskaffelser som overstiger kr 500 000 skal i utgangspunktet kunngjøres, jf. anskaffelsesforskriften § 2-1 (2). Denne terskelverdien blir betegnet som nasjonal terskelverdi.

Det er ikke krav til kunngjøring for anskaffelser over den nasjonale terskelverdien, dersom ett av

² Gjelder anskaffelse med kontraktsbeløp som overstiger nasjonal terskelverdi og anskaffelse hvor kontrakt ikke angir samlet verdi for anskaffelsen, men hvor bokførte utgifter overstiger nasjonal terskelverdi.

³ Gjelder anskaffelser hvor vi ikke har fått fremlagt kontrakt, men hvor bokførte utgifter ikke overstiger nasjonal terskelverdi.

vilkårene i anskaffelsesforskriften § 2-1 (2) er oppfylt:

- a. *anskaffelsen kan bare foretas hos én leverandør i markedet, for eksempel av tekniske eller kunstneriske årsaker, eller for å beskytte en enerett mv.,*
- b. *det foreligger et usedvanlig fordelaktig tilbud som gjør det mulig å anskaffe ytelser til en pris som ligger vesentlig under normale markedspriser, og en anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling ikke lar seg gjennomføre i det tidsrommet tilbudet foreligger,*
- c. *anskaffelsen på grunn av uforutsette omstendigheter ikke kan utsettes i den tiden det tar å gjennomføre en konkurranse,*
- d. *uforutsette omstendigheter gjør det nødvendig å utføre tilleggssytelser som er strengt nødvendige for kontraktens fullføring, forutsatt at tildelingen skjer til samme leverandør,*
- e. *det i en forutgående anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling ikke foreligger tilbud, eller de tilbud som foreligger ikke er egnet, eller*
- f. *det gjelder varer eller tjenester som kjøpes på børs, råvarebørs eller lignende marked.*

Forskriften stiller krav til kunngjøring i den nasjonale DOFFIN-databasen for anskaffelser under EØS/WTO-terskelverdiene. Anskaffelser over terskelverdiene skal i tillegg kunngjøres i den internasjonale TED-databasen.

2.5 Rammeavtaler

Vi har avdekket avvik for 29 av 42 undersøkte rammeavtaler når det gjelder kontrollpunktene vedrørende rammeavtaler. Kontrollpunktet om dokumentasjon av varemottak/utførelse av arbeid (kontrollpunkt 9e) inngår i omtalen under kapittel 2.1.

13 av avvikene gjelder manglende skriftlig bestilling for avrop på rammeavtale (kontrollpunkt 9b). Dette gjelder følgende virksomheter:

- Friluftsetaten (avvik for 4 av 4 undersøkte rammeavtaler)
- Undervisningsbygg Oslo KF (avvik for 6 av 14 undersøkte rammeavtaler)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 3 av 11 undersøkte rammeavtaler)

For 7 av anskaffelsene ble det avdekket tilfeller hvor fakturerte arbeider ikke var dokumentert med timelister, fakturaer fra underleverandører og lignende (kontrollpunkt 9d). Avvikene gjelder følgende virksomhet:

- Undervisningsbygg Oslo KF (avvik for 7 av 14 undersøkte rammeavtaler)

Fakturerte arbeider var ikke i samsvar med rammeavtale vedrørende type arbeid, timepris og lignende (kontrollpunkt 9c) for 6 av anskaffelsene. Dette gjelder følgende virksomheter:

- Undervisningsbygg Oslo KF (avvik for 4 av 14 undersøkte rammeavtaler)
- Omsorgsbygg Oslo KF (avvik for 2 av 11 undersøkte rammeavtaler)

For øvrige kontrollpunkter som er undersøkt vedrørende rammeavtaler er det lite omfang av avvik.

Det er krav til skriftlige avrop på rammeavtaler på grunn av kravet til etterprøvbarehet i anskaffelsesloven § 5. Krav om skriftlige bestillinger fremgår også av Oslo kommunes regelverk om ansvar for gjennomføring av anskaffelsesprosessen mv. Det er videre en forutsetning at faktureringen er i samsvar med det som er avtalefestet i rammeavtalen. Dokumentasjon på fakturerte arbeider i form av timelister, fakturaer fra underleverandører og lignende er en forutsetning for å kunne kontrollere varemottak/utførelse av arbeid.

3. Resultat per virksomhet – inndelt etter byrådsavdeling

Vi har sendt brev til hver enkelt undersøkt virksomhet, hvor vi har oppsummert resultatet av undersøkelsen og kommet med anbefalinger på områder hvor det er avdekket avvik. Vi har i brevet til virksomhetene bedt om tilbakemelding til omtalte avvik/svakheter. Slik tilbakemelding er mottatt/mottas løpende. Per dags dato har vi mottatt tilbakemelding fra de fleste virksomhetene i undersøkelsen.

Nedenfor fremgår en kort oppsummering av avdekkede svakheter som er meddelt hver enkelt virksomhet. Oppsummering per virksomhet er inndelt etter tilknyttet byrådsavdeling.

3.1 Byrådslederens avdeling

Rådhusets forvaltningstjeneste (12 anskaffelser undersøkt)

- Det manglet kunngjøring og dokumentasjon for at tre av anskaffelsene hadde vært gjenstand for konkurranse.
- Det manglet anskaffelsesprotokoll i fire tilfeller.
- I fem tilfeller forelå det ikke skriftlig kontrakt undertegnet av begge parter. I to tilfeller var ikke kontrakt undertegnet før utløpet av vedståelsesfristen.

3.2 Byrådsavdeling for finans og utvikling

Utviklings- og kompetanseetaten (11 anskaffelser undersøkt)

- For sju av anskaffelsene manglet signert anskaffelsesprotokoll.
- To av anskaffelsene manglet signert avtale.
- For alle anskaffelsene manglet henvisning til vare-/tjenestemottak i regnskapssystemet.
- For én av vareleveransene til én av anskaffelsene er fakturert pris ikke sammenlignbar med avtalt pris.

3.3 Byrådsavdeling for byutvikling

Boligbygg Oslo KF (10 anskaffelser undersøkt)

- Fremlagt kontrakt var ikke signert av begge parter før utløpet av vedståelsesfristen for fem av anskaffelsene.
- For tre av anskaffelsene avdekket vi svakhe-

ter i forbindelse med dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid.

Eiendoms- og byfornyelsesetaten (12 anskaffelser undersøkt)

- For to av anskaffelsene forelå det ikke anskaffelsesprotokoll.
- Vi avdekket svakheter i forbindelse med dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid i regnskapssystemet for åtte av anskaffelsene.
- For to av anskaffelsene var det vesentlig omfang av tilleggsarbeider i forhold til kontraktssum. I ett av disse tilfellene forelå det ikke signerte endringsmeldinger.
- I ett tilfelle med parallelle rammeavtaler var det ikke angitt hvordan avrop skulle fordeles mellom leverandørene det var inngått avtale med.
- For to av anskaffelsene ville det vært aktuelt å ha med klausul om sosial dumping i kontraktene. Etaten har ikke hatt som rutine å innarbeide denne klausulen i kontrakten, men den var omtalt i konkurransegrunnlaget i de aktuelle tilfellene.

Omsorgsbygg Oslo KF (25 anskaffelser undersøkt)

- For to av anskaffelsene manglet kunngjøring i samsvar med regelverket.
- Anskaffelsesprotokoll manglet for tre av anskaffelsene. I fire tilfeller var anskaffelsesprotokollen ufullstendig, da det bare var ført protokoll for tilbudsåpningen. For tre av anskaffelsene var anskaffelsesprotokollen ikke underskrevet i samsvar med foretakets rutiner. I ett tilfelle manglet det protokollføring av begrunnelse for valg av leverandør.
- For én av anskaffelsene var det ikke fremlagt tilfredsstillende dokumentasjon som viser at tilbyderne ble meddelt hvem som skulle tildeles kontrakt. I tre tilfeller hvor meddelelse om kontraktstildeling var sendt, var begrunnelse for valg av leverandør mangelfull.
- Det ble ikke fremlagt skriftlig kontrakt med

valgt leverandør for én av anskaffelsene. Kontrakt var ikke underskrevet av begge parter innen utløpet av vedståelsesfristen for elleve av anskaffelsene.

- For seks anskaffelser var det for flertallet av de kontrollerte bilagene mangelfull dokumentasjon av varemottakskontroll.
- For to av anskaffelsene var flere av endringsmeldingene ikke signert/godkjent av foretaket. For to andre anskaffelser var endringsmeldingene godkjent etter at arbeidene var utført.
- Elleve av de undersøkte anskaffelsene gjelder rammeavtaler: For to av anskaffelsene var det gjort avrop på rammeavtale uten minikonkurranse i tilfelle hvor det ikke forelå fordelingsmekanisme for fordeling av avrop mellom rammeavtaleleverandørene. Tre av anskaffelsene hadde mangler knyttet til skriftlig avrop/bestilling/rekvisisjon. For to av anskaffelsene var det avvik mellom fakturerte arbeider og rammeavtale. Det var mangler knyttet til dokumentasjon av varemottakskontroll for tre av anskaffelsene.

Undervisningsbygg Oslo KF (30 anskaffelser undersøkt)

- I tre tilfeller fikk vi fremlagt anskaffelsesprotokoll som ikke var underskrevet i samsvar med virksomhetens rutiner.
- Fremlagt kontrakt var ikke signert av begge parter innen utløpet av vedståelsesfristen for seks av anskaffelsene. (Anskaffelsene det gjelder er fra 2007 og tidligere år.)
- For elleve av anskaffelsene avdekket vi svakheter i forbindelse med dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid. De fleste svakhetene gjaldt avrop på rammeavtaler.
- Fjorten av de undersøkte anskaffelsene gjelder rammeavtaler: For seks av anskaffelsene som gjelder avrop på rammeavtale, fikk vi helt/delvis ikke fremlagt skriftlige avrop/bestillinger for fakturerte arbeider, underskrevet av person(er) med fullmakt til dette. Det var tilfeller hvor fakturerte arbeider ikke

var i samsvar med rammeavtale for fire av anskaffelsene. For sju av anskaffelsene var det tilfeller hvor fakturerte arbeider ikke var dokumentert med timelister, fakturaer fra underleverandører og lignende.

3.4 Byrådsavdeling for kultur og utdanning

Kulturetaten (5 anskaffelser undersøkt)

- Det ble ikke fremlagt dokumentasjon på utlysning/konkurranse av oppdraget og selve rammekontrakten for én av anskaffelsene. Heller ikke for en annen anskaffelse ble det fremlagt dokumentasjon på at det hadde vært konkurranse om oppdraget. I sistnevnte tilfelle ble arbeidene påbegynt i 2006, mens bestillingen ble sendt først i 2007.
- I ett tilfelle var fremlagt anskaffelsesprotokoll ikke signert. For en annen anskaffelse var protokollen signert av to bemyndigede personer, men ifølge etatens fullmaktsmatrise skulle protokollen vært signert av tre personer.
- Det var ikke kommentarer i Agresso som dokumenterer kontroll av varemottak for noen av de kontrollerte fakturaene.
- Endringsmeldinger for tilleggsarbeider lå ikke ved anskaffelsessaken for én av anskaffelsene. Etaten har i ettertid fremlagt korrespondanse som viser at arbeider ble bestilt løpende, men det fremgår ikke av etatens fullmaktsmatrise hvem som har fullmakt til å avtale tilleggsarbeider. Det ble heller ikke fremlagt vurdering av omfanget av endringsarbeidet, som utgjør like mye som kontraktsbeløpet.
- Etaten hadde ikke rutiner for å gjennomføre kontrolltiltak med hensyn til etterlevelse av bestemmelsene i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter (tiltak mot sosial dumping).

3.5 Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester

Barne- og familieetaten (4 anskaffelser undersøkt)

- For én av anskaffelsene var det ikke dokumentert konkurranse, ikke ført tilfredstil-

lende anskaffelsesprotokoll, og leverandøren var benyttet utover avtaleperioden.

Helse- og velferdsetaten (4 anskaffelser undersøkt)

Ingen vesentlige avvik ble avdekket.

Sykehjemsetaten (11 anskaffelser undersøkt)

- For to av anskaffelsene var det på kontrolltidspunktet påløpt utgifter som overstiger grensen for utlysning av anbudskonkurranse, uten at utlysning var foretatt.
- I ett tilfelle var det ikke ført anskaffelsesprotokoll. Tre av anskaffelsesprotokollene var signert av kun én person.
- For samtlige av de kontrollerte anskaffelsene var det mangelfull dokumentasjon av varemottaks kontroll.

3.6 Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

Friluftsetaten (11 anskaffelser undersøkt)

- Anskaffelsesprotokoll manglet for fem av anskaffelsene. I ett tilfelle manglet protokollføring av begrunnelse for valg av leverandør.
- Skriftlig kontrakt manglet for to av anskaffelsene. I to tilfeller var kontrakt inngått etter vedståelsesfristen.
- For én av anskaffelsene forelå det endringsmeldinger som var signert etter fakturadatoen.
- Det var utarbeidet årsrekvisisjon for etatens rammeavtaler, men for fire av anskaffelsene forelå det ikke skriftlige bestillinger for de enkelte arbeidene.

Samferdselsetaten (8 anskaffelser undersøkt)

- Det manglet anskaffelsesprotokoll i ett tilfelle. I dette tilfellet var det benyttet direktekjøp som anskaffelsesprosedyre etter at det ikke kom inn tilbud etter kunngjøring. Den direkte anskaffelsen var ikke protokollført. For tre av anskaffelsene var anskaffelsesprotokollen ikke underskrevet.
- Etaten hadde i liten grad synliggjort kontroll av varemottaket i regnskapssystemet.
- Endringsprotokoll/endringsmeldinger var ikke undertegnet for to av anskaffelsene.
- Det var ikke etablert formalisert rutine for kontroll av leverandørers etterlevelse av lønns- og arbeidsvilkår.

3.7 Byrådsavdeling for næring og idrett

Park og idrett Oslo KF (17 anskaffelser undersøkt)

- Tolv av anskaffelsene var ikke utlyst i samsvar med regelverket. Det manglet dokumentasjon for at det hadde vært konkurranse om anskaffelsene i tre tilfeller.
- Det manglet anskaffelsesprotokoll for seks av anskaffelsene. Ti anskaffelsesprotokoller manglet opplysninger eller var ikke underskrevet.
- For utvalgte fakturaer vedrørende tilleggsarbeider var det ikke fremlagt attesterte endringsordrer for fem av anskaffelsene.
- Det manglet dokumentasjon for kontroll av varemottak/utført arbeid for ti av anskaffelsene.

4. Mottatte tilbakemeldinger til foreløpig rapport

Foreløpig rapport ble sendt på høring til byrådsavdelingene, hvor vi først og fremst ønsket tilbakemelding på hvilke tiltak byrådsavdelingene ville iverksette på bakgrunn av rapporten. Vi har mottatt tilbakemelding fra alle byrådsavdelingene. Høringsuttalelsene fremgår av vedlegg 2-8.

Kommentarer til høringsuttalelsene fremgår nedenfor.

Høringsuttalelse fra Byrådslederens avdeling

Byrådslederens avdeling vurderer at igangsatte og planlagte tiltak som Rådhusets forvaltningstjeneste har varslet, vil sikre at kommunens retningslinjer blir fulgt.

Byrådslederens avdeling vil følge opp at planlagte tiltak blir gjennomført så raskt som mulig.

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for finans og utvikling

Byrådsavdeling for finans og utvikling peker på tre områder som særlig aktuelle for sterkere innsats og nye tiltak:

- forbedringer i den enkelte virksomhets arbeid med anskaffelser, herunder fokusering på anskaffelsesfaglig kompetanse og tydeliggjøring av den rolle og ansvar personell med slik kompetanse må ha i anskaffelsesprosessen
- videreutvikle kommunens eget regelverk og prosedyrer, herunder understreke ytterligere lederens ansvar for oppfyllelse av anskaffelsesregelverket
- innføring av risikostyring og bruk av personell med revisjonsfaglig kompetanse til å foreta gjennomganger på utvalgte områder/anskaffelser

Byrådsavdelingen melder at det ut fra risikobildet på anskaffelsesområdet, allerede er satt i verk enkelte tiltak. Det er blant annet sendt ut en påminnelse om regelverket med anmodning om at alle virksomheter går igjennom sine kontrakter med bemanningsvirksomheter i forhold til lovlighet.

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for byutvikling

I høringsuttalelsen fra Byrådsavdeling for byutvikling vurderes skisserte tiltak i vesentlig grad å sikre at retningslinjene for anskaffelser blir fulgt, men byrådsavdelingen vil likevel følge opp området særskilt.

Byrådsavdelingen opplyser at redegjørelse for virksomhetenes svar på merknadene i rapporten vil utgjøre et eget punkt på foretaksmøtene som blir avholdt innen utgangen av april, og tilsvarende på kontaktmøte med Eiendoms- og byfornyelsesetaten.

Videre fremgår det at byrådsavdelingen i årets tildelingsbrev har presisert foretaksstyrenes ansvar i henhold til kommuneloven § 67 og tilsynsansvar i henhold til kommuneloven § 71 nr. 1.

Byrådsavdelingen vil i tillegg pålegge styrene for eiendomsforetakene å iverksette internrevisjonsundersøkelser av anskaffelser minimum hvert kvartal og at resultatet fremlegges for styret. Det fremgår av høringsuttalelsen av byrådsavdelingen så kan påse at internrevisjonsundersøkelser blir utført og følge utviklingen gjennom styrepapirene, og iverksette ytterligere tiltak hvis nødvendig. Byrådsavdelingen vil iverksette samme kontrollrutine i Eiendoms- og byfornyelsesetaten, hvor direktøren vil bli pålagt å rapportere til kommunaldirektøren.

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for kultur og utdanning

Byrådsavdeling for kultur og utdanning anser de tiltakene som Kulturetaten foreslår, som fornuftige og hensiktsmessige.

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester

Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester opplyser at rapporten vil bli gjennomgått og drøftet på sektordirektørmøte 24. april 2009, hvor temaet vil være hva virksomhetene kan

gjøre for å unngå at det skjer avvik og at eventuelle avvik oppdages tidlig og korrigeres.

Ifølge høringsuttalelsen vil byrådsavdelingen også i løpet av april tilskrive virksomhetene, hvor det tydeliggjøres forventningen/kravet om at anskaffelsesregelverket følges, herunder dokumentasjon av varemottakskontroll. Virksomhetene vil bli bedt om å forbedre sine rutiner for intern kontroll av anskaffelser.

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

I høringsuttalelsen fra Byrådsavdeling for miljø og samferdsel fremgår det at det ifølge tildelingsbrevet for 2009, skal rapporteres hvert kvartal om etterlevelse av lov og forskrift om offentlige anskaffelser, kommunens anskaffelsesreglement og inngåtte samkjøpsavtaler.

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for næring og idrett

Ifølge Byrådsavdeling for næring og idrett har Park og idrett Oslo KF iverksatt tiltak i tråd med Kommunerevisjonens påpekninger, men foretaket trenger noe tid på å rydde opp i en del anskaffelsesfaglige forhold knyttet til 2008 og tidligere.

Byrådsavdelingen følger fortløpende opp anskaffelsesområdet i styringsdialogen med Park og idrett Oslo KF.

Vedlegg 1: Utdyping av kontrollpunkter og vurderingskriterier

Henvisninger til anskaffelsesforskrift nedenfor er til anskaffelsesforskrift som var gjeldende fra og med 1. januar 2007. For anskaffelser før den tid er det en annen anskaffelsesforskrift som gjelder. Imidlertid er bestemmelsene i ny og gammel forskrift noenlunde like for de undersøkte kontrollpunktene i undersøkelsen.

Hvis utvalgt anskaffelse gjelder en rammeavtale, er kontrollpunktene 1-5 nedenfor undersøkt, og i tillegg kontrollpunktene under punkt 9. For øvrige anskaffelser er kontrollpunktene 1-8 undersøkt.

1. Kunngjøring/konkurranse

Følgende er undersøkt:

- Har anskaffelsen vært kunngjort, ev. er manglende kunngjøring i samsvar med regelverket?
- Har anskaffelsen vært gjenstand for konkurranse i tilfeller med manglende kunngjøring og er dette dokumentert?

Forklaring til kontrollpunkt 1a:

Beregning av anskaffelsens anslåtte verdi er avgjørende for hvilken anskaffelsesprosedyre som kan benyttes, og om anskaffelsen må kunngjøres.

Alle anskaffelser som overstiger kr 500 000, skal i utgangspunktet kunngjøres, jf. anskaffelsesforskriften § 2-1 (2). Denne terskelverdien blir betegnet som nasjonal terskelverdi.

Det er ikke krav til kunngjøring for anskaffelser over den nasjonale terskelverdien, dersom ett av vilkårene i anskaffelsesforskriften § 2-1 (2) er oppfylt:

- anskaffelsen kan bare foretas hos én leverandør i markedet, for eksempel av tekniske eller kunstneriske årsaker, eller for å beskytte en enerett mv.,*
- det foreligger et usedvanlig fordelaktig tilbud som gjør det mulig å anskaffe ytelser til*

en pris som ligger vesentlig under normale markedspriser, og en anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling ikke lar seg gjennomføre i det tidsrommet tilbudet foreligger,

- anskaffelsen på grunn av uforutsette omstendigheter ikke kan utsettes i den tiden det tar å gjennomføre en konkurranse,*
- uforutsette omstendigheter gjør det nødvendig å utføre tilleggsytelser som er strengt nødvendige for kontraktens fullføring, forutsatt at tildelingen skjer til samme leverandør,*
- det i en forutgående anbudskonkurranse eller konkurranse med forhandling ikke foreligger tilbud, eller de tilbud som foreligger ikke er egnet, eller*
- det gjelder varer eller tjenester som kjøpes på børs, råvarebørs eller lignende marked.*

Hvis anskaffelse ikke er kunngjort, er det undersøkt om vilkårene i anskaffelsesforskriften § 2-1 (2) er oppfylt.

Forklaring til kontrollpunkt 1b:

Konkurransekravet fremgår av anskaffelsesloven § 5: "En anskaffelse skal så langt det er mulig være basert på konkurranse."

Kravet til dokumentasjon med hensyn til konkurranse fremgår av anskaffelsesloven § 5: "Oppdrags giver skal sikre at hensynet til forutberegnelighet, gjennomsiktighet og etterprøvbarehet ivaretas gjennom anskaffelsesprosessen."

Hvis virksomheten har fremlagt dokumentasjon på at anskaffelsen har vært kunngjort, har anskaffelsen vært basert på konkurranse.

Hvis anskaffelsen ikke har vært kunngjort, skal det foreligge dokumentasjon på at flere leve-

randører er kontaktet. I enkelte tilfeller vil det imidlertid være lovlig å tildele kontrakt uten konkurranse, ettersom kravet om konkurranse gjelder "så langt det er mulig". Sistnevnte vil typisk være tilfellet der bare én leverandør kan levere ytelsen.

2. Anskaffelsesprotokoll

Følgende er undersøkt:

- a. Er det ført anskaffelsesprotokoll?
- b. Er begrunnelse for valg av leverandør protokollført i samsvar med anskaffelsesregelverket?
- c. Er anskaffelsesprotokoll underskrevet i samsvar med virksomhetens rutiner/fullmaktsoversikt?

Forklaring til kontrollpunkt 2a:

Bestemmelse i anskaffelsesforskriften § 3-2:

"Oppdragsgiver skal føre protokoll for anskaffelser som overstiger 100.000 kroner ekskl. mva. Protokollen skal beskrive alle vesentlige forhold og viktige beslutninger gjennom hele anskaffelsesprosessen. Protokollen skal minst omfatte opplysningene som fremgår av forskriftens vedlegg 3 eller 4."

Oslo kommune har en egen bestemmelse om protokollføring i "Oslo kommunes regelverk om virksomhetenes ansvar for gjennomføring av anskaffelsesprosessen" (gjeldende fra 25.01.2007), punkt 6.2.2:

"Ferdigstille og undertegne anskaffelsesprotokoll for alle anskaffelser med kontraktsverdi over kroner 50 000 eks. mva, med alle vesentlige forhold og viktige beslutninger gjennom hele anskaffelsesprosessen."

Forklaring til kontrollpunkt 2b og 2c:

Vedlegg 3 i anskaffelsesforskriften angir minimumskrav til anskaffelsesprotokoll for anskaffelser mellom kr 100 000 og kr 500 000 ekskl. mva., blant annet skal følgende protokollføres:

"1.8 Kort begrunnelse for valg av leverandør og kontraktsverdi"

Vedlegg 4 til anskaffelsesforskriften angir minimumskrav til anskaffelsesprotokoll for anskaffelser som overstiger kr 500 000 ekskl. mva.. blant annet skal følgende protokollføres:

"1.12 Navn på og begrunnelse for valg av leverandør(er) og kontraktsverdi"

Se forklaring til kontrollpunkt 2a vedrørende krav til hva som skal protokollføres i "Oslo kommunes regelverk om virksomhetenes ansvar for gjennomføring av anskaffelsesprosessen" (gjeldende fra 25.01.2007), punkt 6.2.2.

3. Meddelelse om tildeling av kontrakt

Følgende er undersøkt:

- a. Er beslutning om hvem som skal tildeles kontrakt, meddelt ikke valgte tilbydere i samsvar med anskaffelsesregelverket?

Forklaring til kontrollpunkt 3a:

Noe av hensikten med meddelelse om tildeling av kontrakt, er at dersom ikke valgt tilbyder føler seg urettferdig behandlet ut ifra begrunnelsen som er gitt, kan tilbyderen klage over beslutningen. Dette kan derfor motvirke forskjellsbehandling og misligheter.

Beslutning om hvem som skal tildeles kontrakten, skal meddeles alle leverandørene som har deltatt i konkurransen i rimelig tid før kontakt inngås. Meddelelsen skal inneholde en begrunnelse for valget (ellers vil det være vanskelig for tilbyderen å ta stilling til tildelingsbeslutningen) og en frist for leverandørene til å klage over beslutningen. Dette fremgår av anskaffelsesforskriften § 13-3 (for anskaffelser under EØS-terskelverdiene og uprioriterte tjenester) og § 22-3 (for anskaffelser over EØS-terskelverdiene).

4. Kontrakt/avtale

Følgende er undersøkt:

- a. Foreligger det skriftlig kontrakt/avtale for anskaffelsen i samsvar med kommunens regelverk?
- b. Er kontrakt inngått før utløpet av vedståelsesfristen i samsvar med anskaffelsesregelverket?

Forklaring til kontrollpunkt 4a:

Ifølge byrådsrundskriv 33/2001 (Nye standard kontraktsvilkår for Oslo kommune), skal følgende standard kontraktsvilkår benyttes for anskaffelser over kr 200 000:

- Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av varer
- Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av håndverkertjenester
- Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av konsulentoppdrag
- Norsk Standard (NS) 8401 Alminnelige kontraktsbestemmelser for prosjekteringsoppdrag
- Norsk Standard (NS) 8402 Alminnelige kontraktsbestemmelser for rådgivningsoppdrag honorert etter medgått tid
- Norsk Standard (NS) 3430, 2. utgave september 1994, Alminnelige kontraktsbestemmelser om utførelse av bygg- og anleggsarbeider
- Norsk Standard (NS) 3431, 2. utgave september 1994, Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser

Forklaring til kontrollpunkt 4b:

Vedståelsesfristen er tidspunktet for hvor lenge en tilbyder er bundet av sitt tilbud, og regnes ifra tilbudsfristen.

Klagenemnda for offentlige anskaffelser har i flere saker (blant annet i sak 2008/19) uttalt at kontrakt må undertegnes av begge parter før utløpet av vedståelsesfristen, for at det ikke blir betegnet som en direkteanskaffelse. Oppdragsgiver har mulighet til å forespørre tilbyderne om å forlenge vedståelsesfristen, men slik forespørsel må i så fall rettes til alle tilbyderne.

Kontrollpunktet er ikke aktuelt for anskaffelser som ikke er kunngjort.

5. Tiltak mot sosial dumpingFølgende er undersøkt:

- a. Er det i kontrakt/avtale medtatt klausul som skal hindre sosial dumping i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter?

Forklaring til kontrollpunkt 5a:

Bestemmelse i byrådsrundskriv 20/2008 (Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter), gjeldende f.o.m. 20.05.2008:

”Den nye forskriften pålegger alle offentlige oppdragsgivere å innta arbeidsklausuler med bestemmelser som skal hindre sosial dumping i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter med verdi over kr 1,65 mill.”

Klausulen skal utformes på følgende måte:

”Leverandører og deres underleverandører plikter å ha lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende landsomfattende avtale, eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke.

Oppdragsgiver har rett til innsyn i dokumenter og rett til å foreta andre undersøkelser som gjør det mulig for oppdragsgiver å gjennomføre nødvendig kontroll med at kravet til lønns- og arbeidsvilkår overholdes.

Leverandøren plikter å ha tilsvarende kontraktsbestemmelse i sine kontrakter med underleverandører og skal gjennomføre nødvendig kontroll hos sine underleverandører for å påse at plikten overholdes.

Dersom leverandøren ikke etterlever klausulen, har oppdragsgiveren rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen til det er dokumentert at forholdet er brakt i orden. Summen som blir holdt tilbake skal tilsvare ca 2 ganger innsparingen for arbeidsgiveren.

Leverandøren plikter på oppfordring å legge frem dokumentasjon på de lønns- og arbeidsvilkår som blir benyttet. Dokumentasjonsplikten omfatter også underentreprenører/underleverandører. Dersom denne oppfordringen ikke blir imøtekommet, har oppdragsgiver rett til å heve kontrakten pga. vesentlig mislighold.”

6. Dokumentasjon på kontroll av varemottak/utførelse av arbeid

Følgende er undersøkt:

- a. Er kontroll av varemottak/utførelse av arbeid dokumentert i regnskapssystemet?

For anskaffelser hvor det er et fast kontraktsbeløp, er det fortrinnsvis utgifter som ikke inngår i kontraktsbeløpet, som har vært interessant å kontrollere med hensyn til dokumentasjon av kontroll av varemottak/utførelse av arbeid. Dette fordi det antas at ferdigbefaring vil avdekke dersom kontraktsfestede arbeider ikke er utført. Hvis anskaffelsen består av mange bilag, er utvalgte bilag kontrollert.

Forklaring til kontrollpunkt 6a:

Av byrådets rundskriv 6/2007 (*Intern kontroll og identifisering av roller i anskaffelsesprosessen*) fremgår det at varemottakskontroll er ett av trinnene i anskaffelsesprosessen. Varemottakskontroll er en forutsetning for å påse at fakturerte varer og tjenester er i samsvar med det som er mottatt. For å kunne etterprøve kontroll av varemottak/utførelse av arbeid, er det nødvendig med dokumentasjon av utført kontroll. Det er i nylig utsendt byrådsrundskriv 32/2008 (*Intern kontroll og identifisering av roller i anskaffelsesprosessen*) presisert at varemottakskontroll skal dokumenteres i kommentarfeltet i Agresso.

7. Fullmakter og arbeidsdeling

Følgende er undersøkt:

- a. Er bokførte utgifter godkjent av person(er) med fullmakt til dette?
- b. Er det arbeidsdeling mellom de forskjellige rollene i anskaffelsesprosessen?

Bilagene som er undersøkt, er bilagene som er kontrollert med hensyn til dokumentasjon av kontroll av varemottak/utførelse av arbeid.

Forklaring til kontrollpunkt 7a:

Virksomhetens oversikt over hvem som har fullmakt til å godkjenne fakturaer ("budsjettansvarlig godkjenner") er benyttet som utgangspunkt.

Forklaring til kontrollpunkt 7b:

Bestemmelser i byrådsrundskriv 6/2007 (Intern kontroll og identifisering av roller i anskaffelsesprosessen), gjeldende f.o.m. 02.02.2007:

"For å bedre den økonomiske interne kontrollen i forbindelse med kjøp av varer og tjenester og fakturasentralen, er det foretatt noen justeringer i rutinen for intern kontroll og identifisering av roller i anskaffelsesprosessen.

Endringene består i at rollen som varemottaker ikke skal kombineres med rollen som bestiller...

Av hensyn til den økonomiske interne kontroll skal ikke rollene C "Budsjettansvarlig godkjenner" og D "Varemottaker" innehas i kombinasjon med rolle B "Bestiller".

Byrådets rundskriv 24/2006, gjeldende i perioden 30.08.2006-01.02.2007:

"Av hensyn til den økonomiske interne kontroll skal ikke Rolle C "Budsjettansvarlig godkjenner" innehas i kombinasjon med rolle B "Bestiller".

8. Tilleggs-/endringsarbeider

Følgende er undersøkt:

- a. Er omfanget av tilleggs-/endringsarbeider i strid med anskaffelsesregelverket?
- b. Er tilleggs-/endringsarbeider dokumentert med endringsmeldinger som er godkjent av person(er) med fullmakt til dette?

Hvis anskaffelsen består av mange bilag, er utvalgte bilag kontrollert.

Forklaring til kontrollpunkt 8a:

Det er en viss adgang til å endre inngåtte kontrakter uten at dette medfører at anskaffelsesforskriftens regler kommer til anvendelse. Dette er tilfellet dersom endringer er hjemlet i kontrakten. Det er lagt til grunn at slike endringsklausuler i utgangspunktet må være forutberegnelige og ivareta kravet til likebehandling i anskaffelsesloven § 5. Også selv om kontrakten ikke inneholder endringsklausuler, er det i en

viss grad adgang til å endre inngåtte kontrakter uten at anskaffelsesforskriftens regler kommer til anvendelse. I EF-domstolens sak 337/98 er det imidlertid lagt til grunn at det ikke er adgang til å foreta ”vesentlige endringer”.

Forklaring til pkt. 8b:

Det er en rekke bestemmelser hvor det fremgår at det skal foreligge godkjente endringsmeldinger forut for utførelse av arbeidene:

Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av håndverkertjenester av 01.09.2001, punkt 7.1 og 7.3:

”Pålegg om endring skal være skriftlig.”
(punkt 7.1)

”Tjenesteyteren har ikke rett til å foreta endringer i det avtalte oppdraget uten Oppdragsgiverens skriftlige forhåndssamtykke.” (punkt 7.3)

Standard kontraktsvilkår for Oslo kommunes kjøp av konsulentoppdrag av 01.09.2001, punkt 8.1 og 8.3:

”Pålegg om endring skal være skriftlig.”
(punkt 8.1)

”Konsulenten har ikke rett til å foreta endringer i det avtalte oppdraget uten Oppdragsgiverens skriftlige forhåndssamtykke.” (punkt 8.3)

Norsk Standard 3430 Alminnelige kontraktsbestemmelser om utførelse av bygg- og anleggsarbeider, 2. utgave september 1994, punkt 28.2:

”Byggherrens pålegg om endring skal være skriftlig og gi klar beskjed om hva endringen består i.”

Norsk Standard 3431 Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser, 2. utgave september 1994, punkt 33.2:

”Byggherrens pålegg om endring skal være skriftlig og gi klar beskjed om hva endringen består i.”

Norsk Standard 8401 Alminnelige kontraktsbestemmelser for prosjekteringsoppdrag, 1. utgave mars 2000, punkt 10.1:

”Pålegg om endring skal være skriftlig og gi klar beskjed om at det er en endring, og hva endringen går ut på.”

Når det gjelder godkjennelse av endringsmeldinger, er virksomhetens fullmaktsoversikt lagt til grunn.

9. Rammeavtaler

Følgende er undersøkt:

- Er anskaffelsesregelverkets krav om fordeling av avrop (bestillinger) mellom avtaleleverandørene oppfylt ved parallelle rammeavtaler, ev. er det gjennomført minikonkurranse ved avrop?
- Foreligger det skriftlig avrop/bestilling/rekvisisjon for fakturerte arbeider underskrevet av person(er) med fullmakt til dette?
- Er fakturerte arbeider i samsvar med rammeavtale (type arbeid, timepris og lignende)?
- Er fakturerte arbeider dokumentert med timester, fakturaer fra underleverandører og lignende?
- Er kontroll av varemottak/utførelse av arbeid dokumentert i regnskapssystemet?
- Er faktura godkjent av person(er) med fullmakt til dette?
- Er det arbeidsdeling mellom de forskjellige rollene i anskaffelsesprosessen?

Hvis anskaffelsen består av mange bilag, er utvalgte bilag kontrollert.

Forklaring til kontrollpunkt 9a:

Parallelle rammeavtaler er inngåelse av rammeavtale med flere leverandører for å dekke det samme behovet hos oppdragsgiveren.

Bestemmelse i anskaffelsesforskriften § 15-3 (2):

”Tildeling av kontrakter innenfor rammeavtaler som er inngått med flere leverandører, foretas på grunnlag av vilkårene som er fastsatt i rammeavtalen, uten at det gjennomføres ny konkurranse.”

Bestemmelse i anskaffelsesforskriften § 15-3 (3):

”Hvis ikke alle vilkårene er fastsatt i rammeavtalen, skal tildeling av kontrakter foretas etter at det er iverksatt ny konkurranse mellom partene.”

Forklaring til kontrollpunkt 9b:

Bestemmelse i *”Oslo kommunes regelverk om virksomhetenes ansvar og myndighet i anskaffelsesprosessen”* (ikrafttredelse 09.03.2006), punkt 6.2.3:

”Kontrakter og bestillinger skal være skriftlige.”

Virksomhetens oversikt over hvem som har fullmakt til å godkjenne avrop/bestillinger/rekvisisjoner i tilknytning til rammeavtaler er benyttet som utgangspunkt med hensyn til om godkjenning er i samsvar med fullmakt.

Forklaring til kontrollpunkt 9c:

Det skal klart fremgå av rammeavtalen hva slags varer/tjenester som omfattes av avtalen, og enhetspriser.

Det er undersøkt om fakturerte varer/tjenester er innenfor det som er kontraktsfestet.

Forklaring til kontrollpunkt 9d:

Timelister, fakturaer fra underleverandører og lignende er med på å dokumentere fakturerte varer/tjenester.

Forklaring til kontrollpunkt 9e:

Se forklaring til kontrollpunkt 6a.

Forklaring til kontrollpunkt 9f:

Virksomhetens oversikt over hvem som har fullmakt til å godkjenne fakturaer (”budsjettansvarlig godkjenner”) er benyttet som utgangspunkt.

Forklaring til kontrollpunkt 9g:

Se forklaring til kontrollpunkt 7b.

10 Tiltak mot sosial dumping

I tillegg til å undersøke om det i kontrakt/avtale er medtatt klausul som skal hindre sosial dumping i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter, har vi undersøkt følgende:

- a. Har virksomheten rutiner for å gjennomføre kontrolltiltak med hensyn til etterlevelse av bestemmelsene i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter (tiltak mot sosial dumping).

Forklaring til kontrollpunkt 10a:

Bestemmelse i byrådsrundskriv 20/2008 (Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter), gjeldende f.o.m. 20.05.2008:

”Oppdragsgiver skal gjennomføre nødvendig kontroll av om kravene til lønns- og arbeidsvilkår overholdes.”

”Den enkelte virksomhet og foretak må vurdere hvilke kontrolltiltak som skal gjennomføres for å sikre etterlevelse av den nye forskriftens krav. Kravet til kontrolltiltak kan for eksempel omfatte stikkprøvekontroller på byggeplasser mv. Graden av kontroll må tilpasses behovet og risikobildet i vedkommende bransje, geografisk område mv. Det er den enkelte virksomhet som må vurdere hvilket omfang kontroll som er nødvendig.”

Vedlegg 2: Høringsuttalelse fra Byrådslederens avdeling

Oslo kommune
Byrådslederens avdeling

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 2
0663 OSLO

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
26 MARS 2009
Saksansvarlig: <u>ARR, JANNEA</u> Saksnr: <u>200900208-10</u> Arkivnr: <u>126.2.1</u>

Dato: 26.03.2009

Deres ref:
2009/00208-1

Vår ref (saksnr):
200901104-17

Saksbeh:
Vigdís Nordhagen, 23 46 17 48

Arkivkode:
126

KONTROLL AV ANSKAFFELSER - RÅDHUSETTS FORVALTNINGSTJENESTE

Vi har mottatt kommunerevisjonens brev av 05.03.2009 vedlagt Foreløpig rapport – Kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter. På denne bakgrunn er Rådhusets forvaltningstjeneste (RFT) bedt om en uttalelse til hva som er gjort for å sikre at etatens anskaffelser er i samsvar med Oslo kommunes retningslinjer.

RFT har i brev av 24.03.2009 gjort rede for tiltak som er iverksatt, tiltak under arbeid samt tiltak som planlegges igangsatt i lys av funnene i rapporten. Brevet vedlegges.

Byrådslederens avdeling vurderer at de igangsatte og planlagte tiltakene vil sikre at kommunens retningslinjer blir fulgt. Byrådslederens avdeling vil videre følge opp at planlagte tiltak blir gjennomført så raskt som mulig.

Vi håper med dette å ha gitt kommunerevisjonen tilfredsstillende tilbakemelding på Foreløpig rapport – Kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter.

Med hilsen

Nils Holm
kommunaldirektør

Kjersti Mauer
fung. administrasjonssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Byrådslederens avdeling

Postadresse:
Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Vedlegg 3: Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for finans og utvikling

Oslo kommune
Byrådsavdeling for finans og utvikling

Kommunerevisjonen

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
02 APR. 2009
Saksansvarlig: <u>APRIL JANNE AS</u> Saksnr: <u>200900208-16</u> Arkivnr: <u>12 b. 2. 1</u>

Dato: 02.04.2009

Deres ref:
200800208-2

Vår ref (saksnr):
200901104-20

Saksbeh:
Mai Britt Søby, 23461952

Arkivkode:
126

FORELØPIG RAPPORT OM KONTROLL AV ANSKAFFELSER I 13 VIRKSOMHETER

Det vises til Kommunerevisjonens brev av 05.03.2009 med oversendelse av foreløpig rapport om kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter. Kommunerevisjonen ber om tilbakemelding på hvilke tiltak som vil bli iverksatt på bakgrunn av rapportens konklusjoner, og eventuelle andre kommentarer.

Kommunerevisjonenes kartlegging har avdekket ulike avvik ved de 13 virksomhetene. Byrådsavdeling for finans og utvikling mener det er viktig å heve kvaliteten på de kommunale virksomhetenes arbeid med anskaffelser og oppfølgingen av inngåtte avtaleverk.

Byrådsavdeling for finans og utvikling vil peke på tre områder som særlig aktuelle for sterkere innsats og nye tiltak

- forbedringer i den enkelte virksomhets arbeid med anskaffelser herunder fokusering på anskaffelsesfaglig kompetanse og tydeliggjøring av den rolle og ansvar personell med innkjøpsfaglig kompetanse må ha i selve anskaffelsesprosessen organisasjonen
- videreutvikle kommunens eget regelverk og prosedyrer herunder understreke ytterligere leders ansvar for oppfyllelse av anskaffelsesregelverket
- innføring av risikostyring og bruk av personell med revisjonsfaglig kompetanse til å foreta gjennomgang på utvalgte områder/anskaffelser

Ut fra en vurdering av risikobildet på anskaffelsesområdet er det allerede satt i verk enkelte tiltak. Erfaring har vist at enkelte bransjer er mer risikoutsatt enn andre, og særlig i oppfølgingsfasen av en kontrakt kan det være en utfordring for kommunen å kontrollere status for den enkelte leverandør. Kommunen som anskaffer har et ansvar også i denne fasen, og ikke bare ved inngåelsen av kontrakten. Utviklings- og kompetanseetaten som er ansvarlig for såkalte samkjøpsavtaler på en rekke områder, har eksempelvis ved ekstern konsulent fått gjennomført en gjennomgang av åtte renholdsfirmar. Det ble avdekket ett alvorlig avvik, noe som viser at gjennomgangen var berettiget. Også bemanningssektoren anses for å ha en økt risiko, og byrådsavdelingen har sendt ut en påminnelse om regelverket med en anmodning om at alle virksomheter går gjennom sine kontrakter i forhold til lovlighet.

Postadresse:
Rådhuset, 0037 Oslo
E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Byrådsavdeling for finans og utvikling mener organiseringen av anskaffelsesaktivitetene er viktig, og vil arbeide for å utvikle roller og ansvar i forbindelse med anskaffelser innen den enkelte virksomhet. Det er viktig å få tydeliggjort og plassert ansvar og myndighet for gjennomføring av anskaffelsesprosessen, og sørge for tilstrekkelig kompetanse i de forskjellige rollene.

Med hilsen

Arild Sundberg
kommunaldirektør

Mai Britt Søyby
fung seksjonssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg 4: Byrådsavdeling for byutvikling

Oslo kommune
Byrådsavdeling for byutvikling

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 2
0663 OSLO

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
01 APR. 2009
Saksansvarlig: ARR/JANNEAS
Saksnr: 200900208-14
Arkivnr: 126.2.1

Dato: 31.03.2009

Deres ref:

Vår ref (saksnr):
200901104-18

Saksbeh:

Lars Kvalbein, 23461648

Arkivkode:

126

KONTROLL AV ANSKAFFELSER I 13 VIRKSOMHETER

Vi viser til brev av 05.03.2009 vedrørende foreløpig samlerapport om kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter.

Byrådsavdeling for byutvikling finner det uakseptabelt at det fortsatt foreligger vesentlige avvik fra anskaffelsesrutinene i virksomheter under avdelingens ansvarsområde, spesielt siden dette er et område avdelingen har hatt meget sterkt fokus på siden slutten av 2006.

Byrådsavdelingen har holdt seg orientert om de del-undersøkelser samlerapporten bygger på, og har blant annet rettet egen henvendelse til Omsorgsbygg angående saken, jfr. kopi av vedlagte brev.

Vi har for øvrig merket oss at styret i Undervisningsbygg vedtok 11.03.2009 sak 31/09 at *"Styret ber om at vurdering av administrasjonens oppfølging av tiltakene i svarbrev til revisjonen, inngår som del av internrevisjonens tertialvise "temperaturmåling"*. Byrådsavdelingen vil følge dette opp gjennom styrepapirene.

Vi har mottatt kopi av virksomhetenes brev til Kommunerevisjonen der det gjøres rede for de tiltak som er iverksatt, tiltak under arbeid samt tiltak som planlegges igangsatt som følge av funnene i rapporten. Jfr. vedlegg.

Byrådsavdeling for byutvikling vurderer det slik at de skisserte tiltakene i vesentlig grad bør sikre at retningslinjene for anskaffelser blir fulgt, men vil likevel følge opp dette området særskilt.

Redegjørelse for foretakenes svar på merknadene i denne rapport vil utgjøre et eget punkt på foretaksmøtene som blir avholdt innen utgangen av april og vil bli tatt opp på avdelingens faste kontaktmøte med EBY.

Byrådsavdeling for byutvikling Postadresse:
Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Byrådsavdelingen har i årets tildelingsbrev presisert foretaksstyrenes ansvar i henhold til kommunelovens § 67 og foretaksstyrets tilsynsansvar i henhold til kommunelovens § 71 nr 1. Byrådsavdelingen vil dessuten pålegge styrene for eiendomsforetakene å iverksette at internrevisor foretar kontroll av et signifikant antall anskaffelser i forhold til regelverket. Kontrollen utføres minimum hvert kvartal og resultatet fremlegges for styret. Byrådsavdelingen kan så påse at dette blir utført og følge utviklingen gjennom styrepapirene. Hvis nødvendig vil ytterligere tiltak bli iverksatt.

Byrådsavdelingen vil iverksette samme kontrollrutine i Eiendoms- og byfornyelsesetaten. Direktøren for etaten vil her bli pålagt å fremsende rapportene til kommunaldirektøren.

Med hilsen

Geir B. Aga
Kommunaldirektør

Terje Ness
bolig- og
eiendomsutviklingssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg: Brev til Omsorgsbygg og virksomhetenes redegjørelse

Vedlegg 5: Byrådsavdeling for kultur og utdanning

Oslo kommune
Byrådsavdeling for kultur og utdanning

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 2
0663 OSLO

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
25 MARS 2009
Saksansvarlig: <u>ARRJANNE A</u> Saksnr. <u>200900208-9</u> Arkivnr. <u>126.2.1</u>

Dato: 25.03.2009

Deres ref:
200900208

Vår ref (saksnr):
200901104-12

Saksbeh:
Vibeke Woldseth, 23461561

Arkivkode:
126

FORELØPIG RAPPORT OM KONTROLL AV ANSKAFFELSER I 13 VIRKSOMHETER - HØRINGSUTTALELSE

Byrådsavdeling for kultur og utdanning viser til Kommunerevisjonens brev 05.03.2009. Som vedlegg fulgte foreløpig rapport om undersøkelse av anskaffelser i 13 av kommunens virksomheter. Kulturetaten er en av virksomhetene som er omtalt i rapporten.

Byrådsavdelingen vurderer rapporten som nyttig. Rapporten synliggjør behovet for å ha et generelt og vedvarende fokus på kommunens anskaffelsesregler.

Kommunerevisjonen ønsker en tilbakemelding innen 27.03.2009 på hvilke tiltak byråden for kultur og utdanning vil iverksette på bakgrunn av rapportens konklusjoner og hva som er tidsperspektivet for iverksettelse og gjennomføring av tiltak.

Oppfølging av Kommunerevisjonens funn

Tiltak

Kulturetaten har i brev 18.03.2009 til byrådsavdelingen kommentert de fem anskaffelsene som Kommunerevisjonen har undersøkt. Etaten har også redegjort for hvilke tiltak som revisjonens funn gir grunn til. Brevet følger vedlagt. Tiltakene kan oppsummeres slik:

- Kulturetatens fullmaktsmatrise er under revisjon. Dokumentasjon på avrop på samkjøpsavtaler vil bli klargjort som en del av dette arbeidet.
- Kulturetaten vil avklare på hvilke nivåer bestiller- og varemottaksrollen skal forankres og vil sørge for at dokumentasjonskravene oppfylles.
- Kulturetaten vil gi de identifiserte bestillerne en anskaffelsesfaglig opplæring slik at disse kan representere en støttefunksjon for andre ansatte i etaten som arbeider med anskaffelsesprosessen.
- Budsjettfullmakter, fullmakter i forhold til å avtale tilleggsarbeider og prosedyrer i den anledning, skal fremgå av en prosjektadministrativ håndbok (PA-bok). I de tilfeller det er bestemt at PA-bok ikke skal utarbeides, skal fullmaktene følge etatens ordinære fullmaktsforhold slik disse går frem av fullmaktsmatrisen. Dette vil bli presisert i den reviderte fullmaktsmatrisen.
- Kulturetaten vil ved byggeprosjekter utarbeide standardkrav til entreprenøren som sikrer et tilfredsstillende system for identifikasjon av arbeidstakerne på byggeplassen og

Byrådsavdeling for kultur og utdanning

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

deres kontraktsforhold. Etaten vil også etablere et tilsynsregime som medfører at etatens prosjektleder og/eller byggelederen fører tilsyn og kontroll med at det systemet som fremgår av kontrakten, følges opp.

Det vises for øvrig til Kulturetatens brev 18.03.2009 der det er gitt mer utfyllende kommentarer.

Byrådsavdelingen anser de tiltakene som Kulturetatens foreslår som fornuftige og hensiktsmessige.

Tidsplan

Kulturetaten opplyser i brevet at revideringen av etatens fullmaktsmatrise og identifikasjon av rollene i anskaffelsesprosessen vil være gjennomført innen 30.04.2009. Kommunerevisjonen vil få oversendt relevant dokumentasjon.

Kulturetaten har ellers redegjort muntlig for at arbeidet med å gi bestillerne en anskaffelsesfaglig opplæring er prioritert og vil gjennomføres i løpet 2009. Når det gjelder etablering av rutiner for å iverksette kontroller av at bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår i kontrakter etterleves, vil dette bli gjort så raskt som mulig og senest innen utgangen av første halvår 2009.

Øvrige forhold

Kommunerevisjonen har i brev 03.02.2009 til Kulturetaten anbefalt overfor etaten at alle balansekonti blir løpende avstemt. Dette vil etaten gjennomføre i 2009. Etaten vil også sørge for å følge opp Kommunerevisjonens påpekninger vedrørende tilganger, slik at kombinasjonen av godkjennerrolle i K-klink og registreringstilgang i Agresso blir avvirket. Det vises ellers til det som fremgår i Kulturetatens brev 18.03.2009 om prosedyrer for skriftlig videredelegasjon av fullmakter og system for verifikasjon av budsjettfullmakter før opprettelse av prosjektnumre i Agresso.

Kommunerevisjonen har anbefalt overfor Kulturetaten å få en skriftlig vurdering fra Skatt Øst av avgiftsbehandlingen vedrørende kultureiendommer. Slik henvendelse vil etaten sende i løpet av april 2009. Kulturetaten foreslår at avgiftsbehandlingen vedr. avtaler innen sponsing, avklares i forbindelse med en gjennomgang av retningslinjene for inngåelser av bl.a. sponsoravtaler. Byrådsavdelingen er enig i at dette er hensiktsmessig, og vil sammen med Kulturetaten sørge for at en slik skriftlig vurdering innehentes i løpet av 2009.

Med hilsen

Bente T. Fagerli
kommunaldirektør

Eli Vorkinn
seksjonssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg: Kulturetatens brev 18.03.2009
Kopi til: Kulturetaten (ref.nr. 200900761)

Vedlegg 6: Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester

Oslo kommune
Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 2
0663 OSLO

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
30 MARS 2009
Saksansvarlig: <u>ARR/JANNEAS</u> Saksnr: <u>20090208-11</u> Arkivnr: <u>126.2.1</u>

Dato: 30.03.2009

Deres ref:
200900208-5

Vår ref (saksnr):
200901104-19

Saksbeh:
Lennart L. Jensen, 23461577

Arkivkode:
126

FORELØPIG RAPPORT OM KONTROLL AV ANSKAFFELSER I 13 VIRKSOMHETER

Det vises til Kommunerevisjonens brev av 05.03.2009 med oversendelse av foreløpig rapport om kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter. Byrådsavdelingen er bedt om å gi en tilbakemelding om hvilke tiltak som vil bli iverksatt på bakgrunn av rapportens konklusjoner.

Innenfor byrådsavdelingens ansvarsområde omfatter kartleggingen anskaffelser foretatt av Barne- og familieetaten, Helse- og velferdsetaten og Sykehjemsetaten.

Kommunerevisjonenes kartlegging har avdekket ett avvik ved én av 4 undersøkte anskaffelser i Barne- og familieetaten, ingen avvik ved 11 undersøkte anskaffelser i Helse- og velferdsetaten, og mindre avvik ved de fleste av de undersøkte anskaffelsene i Sykehjemsetaten først og fremst knyttet til dokumentasjon (anskaffelsesprotokoll og dokumentasjon av varemottaks kontroll).

Selv om målet må være at det ikke forekommer avvik, konstaterer vi at det ikke er avdekket noen systematisk svikt i de kontrollerte etatenes rutiner for praktisering av regelverket knyttet til anskaffelser.

Rapporten viser samlet sett at det er grunn til å iverksette tiltak for å forbedre de kommunale virksomhetenes kunnskap om og praktisering av regelverket for anskaffelser. Det vil si at det de generelle tiltakene for opplæring knyttet til anskaffelser bør fortsettes og eventuelt intensiveres og at internkontrollrutinene i virksomhetene må forbedres.

Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester vil med bakgrunn i kommunerevisjonens rapport sette i verk følgende tiltak:

Kommunerevisjonens rapport om kartlegging av anskaffelser gjennomgås og drøftes på sektordirektørmøte (VSTs fellesmøte for alle etatssjefer, bydelsdirektører og direktører i kommunale foretak under VST). Tema vil være hva virksomhetene kan gjøre for å unngå at det skjer avvik og at eventuelle avvik oppdages tidlig og korrigeres. Møtet er fastsatt til 24. april 2009.

Byrådsavdeling for velferd og
sosiale tjenester

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

VST vil i løpet av april tilskrive virksomhetene under VST hvor det tydeliggjøres forventingen/kravet om at regelverket for anskaffelser skal følges, herunder også dokumentasjon av mottakskontroll. Virksomhetene vi bli bedt om å forbedre sine rutiner for internkontroll av anskaffelser.

Med vennlig hilsen

Björg Månum Andersson
kommunaldirektør

Tone Pahlke
økonomi- og forvaltningssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Kopi til: SIR, JH, TGK

Vedlegg 7: Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

Oslo kommune
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 2
0663 OSLO

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
01 APR. 2009
Saksansvarlig: ARR/JANNEAS Saksnr: 200900208-15 Arkivnr: 26.2.1

Dato: 31.03.2009

Deres ref:
200900208-6

Vår ref (saksnr):
200901104-21

Saksbeh:
Rolf Terje Hårberg, 23461975

Arkivkode:
126

FORELØPIG RAPPORT OM KONTROLL AV ANSKAFFELSER I 13 VIRKSOMHETER - BYRÅDSAVDELING FOR MILJØ OG SAMFERDSEL (MOS)

Det vises til Kommunerevisjonens brev av 05.03.2009 med oversendelse av foreløpig rapport om kontroll av anskaffelser i 13 virksomheter. Byrådsavdelingen er bedt om å gi en tilbakemelding om hvilke tiltak som vil bli iverksatt på bakgrunn av rapportens konklusjoner.

MOS har i de senere årene hatt fokus på anskaffelsesregelverket i tildelingsbrev til virksomhetene. I tillegg har MOS foretatt stikkprøvekontroller som også har avdekket avvik.

MOS har fortsatt fokus på at anskaffelsesregelverket skal følges. I tildelingsbrevet for 2009 har vi med følgende rapporteringspunkt som skal rapporteres hvert tertial:

Ved alle anskaffelser skal etaten følge lov om offentlige anskaffelser, forskrift om offentlige anskaffelser og kommunens anskaffelsesreglement. Etaten skal benytte de samkjøpskontraktene som er inngått for Oslo kommune.

Med hilsen

Jo Frisch
kommunaldirektør

Rolf Terje Hårberg
spesialrådgiver

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg: Tildelingsbrev FRI og SAM

Kopi til: SIR, JH, TGK

Byrådsavdeling for miljø og
samferdsel

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Vedlegg 8: Byrådsavdeling for næring og idrett

Oslo kommune
Byrådsavdeling for næring og idrett

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 2
0663 OSLO

Innkomet post Oslo kommune Kommunerevisjonen
30 MARS 2009
Saksansvarlig: <u>ARR/JANNEAS</u> Saksnr. <u>200900208-12</u> Arkivnr. <u>126 2 1</u>

Dato: 30.03.2009

Deres ref:
200900208-7

Vår ref (saksnr):
200901104-14

Saksbeh:
Edith Grung-Olsen, 23461835

Arkivkode:
126

FORELØPIG RAPPORT OM KONTROLL AV ANSKAFFELSER I 13 VIRKSOMHETER - BYRÅDSAVDELING FOR NÆRING OG IDRETT

Det vises til brev fra Kommunerevisjonen vedlagt foreløpig rapport datert 05.03.2009, samt stilte spørsmål om tiltak og tidsaspekt vedrørende ovennevnte. Park og idrett Oslo er en av virksomhetene som er omtalt i rapporten.

Byrådsavdeling for næring og idrett vurderer rapporten som nyttig, spesielt med tanke på nødvendigheten av å ha løpende fokus på anskaffelsesområdet.

Ad tiltak og tidsperspektivet for iverksettelse og gjennomføring

Byrådsavdeling for næring og idrett følger fortløpende opp anskaffelsesområdet via sin styringsdialog med Park og idrett Oslo. Park og idrett Oslo har iverksatt tiltak i tråd med Kommunerevisjonens påpekninger. Det vises i sakens anledning til brev av 25.02.2009 fra etaten der det gis mer utfyllende kommentarer. Park og idrett Oslo har også innhentet bistand fra UKE bl.a. i forbindelse med det anskaffelsesfaglige området.

Alle påpekte forhold fra Kommunerevisjonen har vært gjenstand for gjennomgang. Nye rutiner på anskaffelsesområdet og endringer i fullmaktsstrukturen/rollene er allerede iverksatt. Det er utarbeidet og utlyst rammeavtaler på aktuelle områder med unntak av ett område som vil bli utlyst i april/mai. Imidlertid vil Park og idrett Oslo fremdeles trenge noe tid på å rydde opp i en del anskaffelsesfaglige forhold knyttet til 2008 og tidligere. Dette følges opp fra byrådsavdelingens side.

Øvrige forhold

Av generell karakter vil vi påpeke at De i Deres brev datert 17.12.2008 til Park og idrett Oslo KF opplyser at Kommunerevisjonen ikke har hatt fokus på å foreslå forbedringer da foretaket skal utvikles. Som kjent ble foretaket utviklet pr. 31.12.2008 i forbindelse med bystyrets budsjettbehandling for 2009.

Byrådsavdeling for næring og idrett

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Byrådsavdeling for næring og idrett vil imidlertid understreke at det settes pris på tilbakemeldinger fra Kommunerevisjonen vedrørende forbedringspunkter også i det tidsrom etaten består.

Med hilsen

Lasse Johannessen
kommunaldirektør

Anne Brit Lindsøe
seksjonssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Kopi til: Park og idrett Oslo

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Fredrik Selmers vei 2, 0663 Oslo
Telefonnummer:23 48 68 00
Telefaksnummer:23 48 68 01

www.krv.oslo.kommune.no
postmottak@krv.oslo.kommune.no